

کلیات و برنامه رشته فلسفه اسلامی

(سطح سه، ویژه خواهران)

ماده ۱. عنوان:

عنوان، کلیات و برنامه سطح سه (ویژه خواهران) رشته فلسفه اسلامی است.

ماده ۲. تعریف:

«سطح سه رشته فلسفه اسلامی» پس از سطح دو (دوره عمومی) آغاز می‌گردد. دانش‌پژوهان در این دوره، مبانی، آراء و مشربهای مهم فلسفه اسلامی را آموخته و توان تحلیل و بررسی، تدریس و پاسخ‌گویی به نیازهای رایج در زمینه فلسفه اسلامی را -در محدوده‌ای که در این سطح، بحث می‌شود- کسب می‌کنند و پس از احراز توان علمی، با ارائه پایان‌نامه، موفق به دریافت مدرک سطح سه رشته فلسفه اسلامی می‌شوند.

ماده ۳. اهداف (شناختی، تربیتی-اخلاقی و مهارتی):

اهداف این رشته، عبارت است از:

۱. تعمیق شناخت نسبت به مبانی اعتقادی
۲. شناخت آراء، روشها و مشربهای مهم در فلسفه اسلامی و آشنایی با مبانی آنها
۳. ایجاد توان تحقیق در حد تتبع (جمع‌آوری و نتیجه‌گیری) و نقد، در زمینه فلسفه اسلامی
۴. ایجاد توان تدریس فلسفه اسلامی در سطوح پایین‌تر
۵. تقویت توان ترویج مباحث فلسفه اسلامی به صورت نوشتار و گفتار
۶. ایجاد توان پاسخ‌گویی به سؤالات رایج اعتقادی
۷. آماده‌سازی استعدادها برتر به منظور ورود به مقاطع بالاتر
۸. ایجاد توان بهره‌گیری از متون فلسفی

ماده ۴. سیاستها:

سیاستهای اجرای این رشته، عبارت است از:

۱. توجه خاص به تأثیرپذیری فلسفه اسلامی از قرآن و سنت و پیامبر و اهل‌بیت (علیهم السلام)
۲. تکیه بر آموزش محورها و موضوعات اصلی رشته فلسفه اسلامی
۳. تقویت استقلال فکری و اعتماد به نفس در مسائل فلسفی
۴. اهتمام بر درک و به‌کارگیری متون و منابع مهم و اصلی فلسفه اسلامی

۵. تلاش بر معرفی توصیفی منابع مهم و اصیل فلسفه اسلامی

۶. تأکید بر توسعه آموزش پژوهش محور

۷. تأکید بر نقش محوری زن در تحکیم خانواده در کلیه امور آموزشی و پژوهشی

۸. توجه به ویژگی‌های بانوان در برنامه‌های آموزشی، پژوهشی و تربیتی

۹. شناسایی استعدادها و ویژه جهت تصدی امور تحقیق، تدریس، مدیریت و تبلیغ

۱۰. تأکید بر بهره‌گیری از روشهای کارآمد آموزشی، به ویژه روش مشارکت فعال

۱۱. تأکید بر پویایی برنامه‌های آموزشی، پژوهشی و توجه به نیازهای روز

۱۲. تأکید بر استفاده از متون اساسی، جامع، موجز و کاربردی

ماده ۵. نظام آموزشی:

نظام آموزشی این رشته، نیم‌سالی واحدی است. طول دوره، حداقل ۷ نیم‌سال و حداکثر ۱۰ نیم‌سال، بدون احتساب پایان‌نامه است. دانش‌پژوهان این رشته، به صورت حضوری دروس را فرا می‌گیرند.

ماده ۶. شرایط پذیرش:

۱. احراز صلاحیت اخلاقی و عمومی، بر اساس آیین‌نامه‌های مصوب

۲. دارا بودن مدرک علمی سطح دو

۳. قبولی در آزمون ورودی و مصاحبه علمی

۴. داوطلبان ورود به این رشته، خواهران هستند.

تبصره: این رشته، به طور موقت، صرفاً در قم اجرا خواهد شد و پس از گذشت دو سال و تدوین کتب مربوطه و ارائه گزارش به شورای عالی، پس از تصویب این شورا، در سایر حوزه‌های علمیه، به اجرا درخواهد آمد.

ماده ۷. عناوین و مشخصات کلی دروس:

عناوین و تعداد واحدهای درسی، به شرح زیر است:

ردیف	عنوان	تعداد واحد
۱	دروس عمومی	۲۶
۲	دروس تخصصی	۷۶
تعداد کل واحدها		۱۰۲

ماده ۸. عناوین و مشخصات تفصیلی دروس:

۱. دروس عمومی:

ردیف	عناوین دروس	تعداد واحد	اهداف آموزشی
۱	فقه ۱، ۲، ۳ و ۴	۱۲	شناخت استدلالی مسائل مهم فقه و آشنایی با روشهای استدلال فقهی و فلسفه احکام
۲	اصول فقه ۱، ۲، ۳ و ۴	۸	شناخت مباحث مهم اصولی و حتی الامکان متناسب با گرایش فلسفه اسلامی
۳	تفسیر قرآن ۱ و ۲	۴	شناخت معارف مهم قرآنی
۴	تجزیه و ترکیب	۲	تقویت توان تشخیص و به کارگیری قواعد صرف و نحو
جمع واحدها		۲۶	

۲. دروس تخصصی:

ردیف	عناوین دروس	تعداد واحد	اهداف
۱	فلسفه اسلامی ۱، ۲، ۳، ۴ و ۵	20	شناخت فلسفه اسلامی (نهایة الحکمة)
۲	حکمت اشراق	۲	آشنائی تفصیلی با برخی مباحث مهم حکمت اشراق بر اساس یکی از متون اصلی آن.
۳	حکمت متعالیه ۱ و ۲	۴	آشنائی تفصیلی با برخی مباحث مهم حکمت متعالیه بر اساس یکی از متون اصلی آن.
۴	کلام اسلامی ۱، ۲ و ۳	۶	شناخت استدلالی مباحث نبوت، امامت و معاد
۵	فلسفه دین و مسائل جدید کلامی ۱ و ۲	۴	بررسی مباحث اصلی فلسفه دین و مسائل مهم جدید کلامی
۶	علم النفس	۲	شناخت نفس انسانی، ویژگیها و قوای آن
۷	معرفت شناسی تطبیقی	۲	تبیین و بررسی تطبیقی اهم مسائل معرفت شناسی میان اسلام و غرب
۸	تفکر عقلی در کتاب و سنت	۲	آشنایی بیشتر با گزاره های دینی در مورد عقل و تفکر عقلی
۹	حکمت مشاء ۱ و ۲	۴	آشنائی تفصیلی با برخی مباحث مهم حکمت مشاء بر اساس یکی از متون اصلی آن.
۱۰	منطق جدید	۲	آشنایی بیشتر با شیوه استدلال و نمادهای منطق جدید
۱۱	تاریخ فلسفه غرب ۱، ۲، ۳ و ۴	۸	شناخت و نقد جریانات مهم فلسفه غرب و شخصیت های تأثیرگذار در آن
۱۲	فلسفه اخلاق	۲	آشنایی با مبادی و ملاکهای گزاره های اخلاقی و نظریات و مکاتب مهم
۱۳	فلسفه علم	۲	شناخت ماهیت و روش علوم تجربی و دیدگاه های موجود در آن
۱۴	فلسفه تطبیقی	۲	شناخت جهات اختلاف فلسفه اسلامی با دیگر فلسفه های مهم، در بحث های وجود، علیت و واجب الوجود و صفات آن
۱۵	عرفان نظری	۲	آشنایی با مباحث اساسی عرفان نظری
۱۶	زبان تخصصی ۱ و ۲	۴	ایجاد توان بهره گیری از متون انگلیسی در زمینه فلسفه اسلامی
۱۷	روش تحقیق پیشرفته	۲	آشنایی با روشهای مختلف پژوهش فلسفی و کیفیت بهره برداری از منابع فلسفی
۱۸	کارورزی و ارائه تحقیق ۱ و ۲	۲	کسب مهارتهای لازم در انجام دادن پژوهشهای فلسفی و ارائه نتایج پژوهش
۱۹	پایان نامه	۴	ارائه یک تحقیق (یا پژوهش) جامع، همراه با نقد و بررسی و تتبع کافی در یک موضوع فلسفی
جمع واحدها		۷۶	

دروس عمومي

تعداد واحد: ۱۲ واحد

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: ندارد.

هدف: شناخت استدلالی مباحث مهم فقه و آشنایی با روشهای استدلال فقهی و فلسفه احکام

سرفصل‌ها: یکی از ستونهای «الف» یا «ب»، به صورت اختیاری، گزینش و ارائه می‌شود.

الف. کتابهای:

۱. جهاد

۲. ضمان

۳. صلح

۴. قرض

۵. ودیعه

۶. عاریه

۷. نکاح

۸. طلاق و خلع

۹. یمین، نذر و عهد

۱۰. وصیت

۱۱. وقف

۱۲. لقطه

۱۳. اطعمه و اشربه

۱۴. ارث

۱۵. حدود

۱۶. دیات

ب. کتابهای:

۱. اجاره
۲. ضمان
۳. صلح
۴. مضاربه
۵. قرض
۶. ودیعه
۷. عاریه
۸. وقف
۹. قضا
۱۰. شهادت
۱۱. اقرار
۱۲. لقطه
۱۳. اطعمه و اشربه
۱۴. انفال
۱۵. ارث
۱۶. حدود
۱۷. دیات

منبع: «دروس تمهیدیه فی الفقه الاستدلالی» تألیف باقر ایروانی

در هر سه واحد، حدود ۸۰ صفحه تدریس می‌شود.

منابع جهت مراجعه:

۱. مسالک، شهید ثانی
۲. شرح لمعه، شهید ثانی
۳. شرایع الاسلام، محقق حلی
۴. فقه الامام الصادق، محمد جواد مغنیه

تعداد واحد: ۸ واحد

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: ندارد.

هدف: شناخت مباحث اصولی مهم و حتی‌الامکان متناسب با گرایش فلسفه اسلامی

سرفصل‌ها: مطالب این درس، از یکی از دو کتاب اصول فقه (مرحوم مظفر) یا الحلقة الثالثة (شهید صدر) به شرح ذیل، به صورت اختیاری، گزینش و ارائه می‌شود.

الف. اصول فقه:

۱. ملازمات عقلی

۱-۱. اقسام دلیل عقلی

۲-۱. مستقلات عقلیه

۳-۱. غیر مستقلات عقلیه

۱-۳-۱. اجزاء

۲-۳-۱. مقدمه واجب

۳-۳-۱. مسئله ضد

۴-۳-۱. اجتماع امر و نهی

۵-۳-۱. دلالت نهی بر فساد

۲. مباحث حجت

۱-۲. مباحث مقدماتی

۱-۱-۲. موضوع و معنای حجیت

۲-۱-۲. مدلول اماره و ظن معتبر

۳-۱-۲. ظن نوعی

۴-۱-۲. اماره و اصل عملی

۵-۱-۲. معیار حجیت اماره

۶-۱-۲ ذاتی بودن حجیت علم

۷-۱-۲. ظن خاص و ظن مطلق

۲-۲. قرآن کریم و نسخ آن

۳-۲. سنت

۱-۳-۲. فعل و تقریر معصوم

۲-۳-۲. خبر متواتر

۳-۳-۲. خبر واحد

۴-۲. دلیل عقلی

۵-۲. حجیت ظواهر

۶-۲. قیاس

۷-۲. تعادل و تراجیح

بنابراین، از «مباحث حجیت»، پنج بحث «مقدمات دلیل انسداد»، «حجیت، امری اعتباری است یا انتزاعی؟»، «اجماع»، «شهرت» و «سیره» حذف شده است.

ب. الحلقة الثالثة (از درس اول تا ۱۷ و از درس ۵۸ تا ۸۲):

۱. تعریف و موضوع علم اصول

۲. حکم شرعی و تقسیماتش

۳. حجیت قطع

۴. ادله محرز (تا اول دلیل شرعی لفظی)

۵. دلیل عقلی (درس ۵۸)

۱-۵. حجیت دلیل عقلی

۲-۵. محال بودن تکلیف به غیر مقدور

۳-۵. قدرت به معنای اعم، شرط تکلیف

۴-۵. امکان وجوب مشروط

۵-۵. مسئولیت انسان نسبت به قیود و مقدمات

۶-۵. قطع موضوعی

۵-۷. واجب توصلی و تعبدی

۵-۸. واجب تخییری

۵-۹. وجوب غیری

۵-۱۰. اجزاء

۵-۱۱. اجتماع امر و نهی

۵-۱۲. مسئله ضد

۵-۱۳. دلالت نهی بر فساد

۵-۱۴. ملازمه حکم عقل و شرع

در هر دو واحد، حدود ۷۰ صفحه از اصول فقه، و ۵۵ صفحه از الحلقة الثالثة تدریس می‌شود.

منابع جهت مراجعه:

۱. کفایة الاصول، آخوند خراسانی(ره)

۲. رسائل(فرائد الاصول)، شیخ انصاری(ره)

۳. اصول الفقه، محمدرضا مظفر

۴. الحلقة الثالثة، شهید محمدباقر صدر

تفسیر قرآن ۱ و ۲

تعداد واحد: ۴ واحد

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: ندارد.

هدف: شناخت معارف مهم قرآنی

سرفصل‌ها:

الف. تفسیر ۱: حداقل، ۴۵ صفحه وزیری از کلیه مباحث متن عربی تفسیر مجمع‌البیان، خوانده می‌شود.

طلاب موظف‌اند در کنار این متن، به تفاسیر تبیان، جوامع‌الجامع و نمونه، مراجعه نمایند.

ب. تفسیر ۲: حداقل، ۶۰ صفحه وزیری از کلیه مباحث متن عربی تفسیر المیزان، از ۱۲ سوره اول قرآن، خوانده می‌شود.

طلاب موظف‌اند در کنار این متن، به تفاسیر احسن‌الحديث، کنز الدقائق و المنار، مراجعه نمایند.

توجه:

در مجمع‌البیان، بهتر است سوره‌های زیر، به ترتیب خوانده شود: علق، قلم، مزمل، مدثر، فاتحه، مسد، تکویر، اعلی، لیل، فجر، ضحی، انشراح، عصر، عادیات، کوثر، تکاثر، ماعون، کافرون، فیل، فلق، ناس، توحید، نجم، عبس و ...

تجزیه و ترکیب

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: عملی

پیش‌نیاز: ندارد.

هدف: تقویت توان تشخیص و به‌کارگیری قواعد صرف و نحو

سرفصل‌ها:

۱. اهمیت تجزیه و ترکیب
۲. مفهوم‌شناسی تجزیه و بیان عناصر مؤثر در تجزیه فعل، اسم معرب، اسم مبنی و حرف
۳. مفهوم‌شناسی ترکیب و بیان عناصر مؤثر در ترکیب کلمه و جمله
۴. اقسام ترکیب موضوعی و غیر موضوعی، جدولی و غیر جدولی (تشریحی)، یک وجهی و چند وجهی

روش ارائه درس:

ابتدا استاد، در سه یا چهار جلسه، چهار بند فوق را یادآوری می‌کند. بعد برای هر جلسه، متنی را مشخص می‌کند و از همه طلاب می‌خواهد که آن متن را تجزیه، ترکیب و ترجمه نمایند و در کلاس، از آنها سؤال می‌کند و کار عملی آنها را ارزیابی می‌کند.

۵ نمره به فعالیت کلاسی، ۵ نمره به تحقیق (تجزیه و ترکیب چند وجهی از یک حزب قرآن) و ۱۰ نمره دیگر به امتحان آخر نیم‌سال، اختصاص پیدا می‌کند.

متن از قرآن کریم یا نهج‌البلاغه با عبارتهای مشکل، انتخاب می‌شود و امتحان آخر نیم‌سال، می‌تواند از متنی غیر از متن داده‌شده، ولی در سطح آن، باشد.

منابع:

۱. الجدول فی اعراب القرآن، محمود صافی
۲. اعراب القرآن الکریم و بیانه، محی‌الدین درویش
۳. اعراب القرآن المنسوب الی الزجاج، تحقیق: ابراهیم ابیاری
۴. تفسیر الکشاف، محمود زمخشری
۵. تفسیر جوامع‌الجامع، مرحوم طبرسی

دروس تخصصی

تعداد واحد: ۲۰ واحد

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: ندارد.

هدف: شناخت فلسفه اسلامی (صدرایی)، روش و مسائل آن

در این درس، مطالب نه‌ایة الحکمة تدریس می‌شود و طلاب، به تعلیقه آیت‌الله مصباح و حواشی استاد فیاضی، به عنوان فعالیت کلاسی مراجعه می‌کنند؛ ۵ نمره از ۲۰ نمره این درس، به فعالیت کلاسی اختصاص پیدا می‌کند.

سرفصل‌ها:

الف. فلسفه ۱ (۵ واحد):

المدخل

۱. فی احکام الوجود

۲. فی الوجود المستقل و الرابط

۳. فی انقسام الوجود الی ذهنی و خارجی

۴. فی مواد القضايا: الوجود و الامکان و الامتناع

ب. فلسفه ۲ (۴ واحد):

۵. فی الماهية و احکامها

۶. فی المقولات العشر

۷. فی الواحد و الكثير

ج. فلسفه ۳ (۵ واحد):

۸. فی العلة و المعلول

۹. فی القوة و الفعل

د. فلسفه ۴ (۳ واحد):

۱۰. فی السبق و اللحوق و القدم و الحدوث

۱۱. فی العقل و العاقل و المعقول

هـ . فلسفه ۵ (۳ واحد):

۱۲. فيما يتعلق بالواجب الوجود

متن درسی: نهاية الحكمة، علامه محمدحسين طباطبائي

منابع جهت مراجعه:

۱. تعليقه على نهاية الحكمة، محمدتقى مصباح يزدي
۲. تعليقه على نهاية الحكمة، غلامرضا فياضى
۳. آموزش فلسفه، محمدتقى مصباح يزدي
۴. پاورقى‌هاى اصول فلسفه و روش رئاليسم، شهيد مرتضى مطهرى
۵. شرح مبسوط منظومه، شهيد مرتضى مطهرى
۶. الحكمة المتعالية فى الاسفار الاربعه، ملاصدرا
۷. منظومه، ملاهادى سبزوارى

حکمت مشاء ۲۰۱

تعداد واحد: ۴

نوع درس: نظری

پیش‌نیاز: ندارد

هدف: آشنائی تفصیلی با برخی مباحث مهم حکمت مشاء بر اساس یکی از متون اصلی آن.

سرفصل:

شرح الاشارات و التنبیها: النمط الرابع

راهکار اجرایی:

استاد محترم حداکثر به میزان یک واحد درسی را به کلیاتی از فلسفه مشاء (تعریف، چگونگی شکل‌گیری، روش فکری، ویژگی‌ها، نمایندگان، بیان فهرست‌وار مهم‌ترین آثار و آراء، مقایسه با دو مکتب فلسفی دیگر) می‌پردازد و سه واحد دیگر را به نمط چهارم متن اشارات با شرح خواجه اختصاص می‌دهد. قابل ذکر است که دانش‌پژوهان پیش از این واحد درسی، علاوه بر کل بدایه الحکمه، دو واحد «تاریخ فلسفه اسلامی»، دو واحد «مکاتب فلسفی جهان اسلام» و چهار واحد متون تخصصی (قسمت‌هایی از شرح منظومه) را گذرانده‌اند و هم‌اکنون در حال خواندن نهاییه الحکمه هستند. (بقیه نمط‌ها را در سطح ۴ خواهند خواند.)

منابع:

شروح و تعلیقات اشارات، آثار دیگر ابن سینا مانند شفاء (به همراه شروح و حواشی آن)، تعلیقات، نجات، مبدأ و معاد، رسائل و نیز آثار دیگر فیلسوفان مشائی مانند التحصیل بهمینار.

حکمت اشراق

تعداد واحد: ۲

نوع درس: نظری

پیش‌نیاز: حکمت مشاء (۴ واحد)

هدف: آشنائی تفصیلی با برخی مباحث مهم حکمت اشراق بر اساس یکی از متون اصلی آن.

سرفصل:

قسمت‌هایی از کتاب «حکمه الاشراق» سهروردی

راهکار اجرایی:

استاد محترم حداکثر به میزان یک واحد را به کلیاتی از فلسفه اشراق (تعریف، چگونگی شکل‌گیری، روش فکری، ویژگی‌ها، نمایندگان، بیان فهرست‌وار آراء و مقایسه با دو مکتب فلسفی دیگر) می‌پردازد. و سه واحد دیگر را به متن «حکمه الاشراق» اختصاص می‌دهد. باید توجه داشت که متن منتخب، هم به لحاظ کیفی از مباحث مهم و ضروری (ترجیحاً آراء اختصاصی حکمت اشراق) باشد و هم به لحاظ کمی به مقداری باشد که بتوان آن را تا پایان ترم به اتمام رساند.

قابل ذکر است که دانش‌پژوهان تا پیش از این واحد درسی، علاوه بر کل بدایه الحکمه، دو واحد «تاریخ فلسفه اسلامی»، دو واحد «مکاتب فلسفی جهان اسلام»، چهار واحد متون تخصصی (قسمت‌هایی از شرح منظومه) و چهار واحد حکمت مشاء (نمط رابع اشارات) را گذرانده‌اند و هم اکنون در حال خواندن نهاییه الحکمه هستند.

منابع:

شروح و تعلیقات حکمه الاشراق و نیز آثار دیگر شیخ اشراق مانند تلویحات، مقاومات، مطارحات و ... (چاپ شده در مجموعه مصنفات شیخ اشراق).

حکمت متعالیه ۲۰۱

تعداد واحد: ۴

نوع درس: نظری

پیش‌نیاز: حکمت مشاء (۴ واحد) و حکمت اشراق (۲ واحد)

هدف: آشنائی تفصیلی با برخی مباحث مهم حکمت متعالیه بر اساس یکی از متون اصلی آن.

سرفصل:

قسمت‌هایی از کتاب «الشواهد الربوبیه» ملاصدرا

راهکار اجرایی:

استاد محترم حداکثر به میزان یک واحد را به کلیاتی از حکمت متعالیه (تعریف، چگونگی شکل‌گیری، روش فکری، ویژگی‌ها، معرفی نمایندگان و آثار برجسته، نوآوری‌ها و مقایسه با دو مکتب فلسفی دیگر) می‌پردازد. و سه واحد دیگر را به متن «شواهد الربوبیه» اختصاص می‌دهد. باید توجه داشت که متن منتخب، هم به لحاظ کیفی از مباحث مهم، ضروری و ترجیحاً جدید باشد (مباحثی که در بدایه و نهاییه نخوانده باشند) و هم به لحاظ کمی به مقداری باشد که بتوان آن را تا پایان ترم به اتمام رساند. قابل ذکر است که دانش پژوهان تا پیش از این واحد درسی، علاوه بر کل بدایه الحکمه، دو واحد «تاریخ فلسفه اسلامی»، دو واحد «مکاتب فلسفی جهان اسلام»، چهار واحد حکمت مشاء (نمط رابع اشارات)، دو واحد حکمت اشراق (قسمت‌هایی از کتاب حکمه الاشراق) و چهار واحد متون تخصصی (قسمت‌هایی از شرح منظومه) را گذرانده‌اند و هم اکنون در حال خواندن نهاییه الحکمه هستند.

منابع:

شروح و تعلیقات شواهد الربوبیه، آثار دیگر ملاصدرا مانند اسفار (با شروح و تعلیقات آن)، مشاعر، عرشیه، مبدأ و معاد، مفاتیح الغیب، رسائل و نیز آثار دیگر فیلسوفان صدرائی مانند شرح منظومه ملاهادی سبزواری.

کلام اسلامی ۱، ۲ و ۳

تعداد واحد: ۶ واحد

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: ندارد.

هدف: شناخت استدلالی مباحث نبوت، امامت و معاد

سرفصل‌ها:

از آنجا که بعضی از مباحث این درس، در دوره‌های قبلی خوانده شده، در این مقطع، مطالب و استدلال‌های جدید، به صورتی عمیق و پاسخ‌گو به بعضی شبهات، ارائه می‌شود.

الف. کلام اسلامی ۱ (نبوت):

حقیقت وحی و نبوت، ضرورت بعثت انبیاء، ویژگی‌های انبیاء(عصمت، علم لدنی)

وظایف و اختیارات(شئون) انبیاء، راه‌های شناخت انبیاء(قرائن و معجزه)

خاتمیت، جامعیت دین(قلمرو دین)

ب. کلام اسلامی ۲ (امامت):

تعریف امامت و ولایت، ضرورت امامت، ویژگی‌های امام(عصمت و علم لدنی)

شئون امامت(رهبری، مرجعیت دینی، ولایت تکوینی)، امامت خاصه

مقام اهل بیت، مهدویت، غیبت و انتظار

ج. کلام اسلامی ۳ (معاد):

حقیقت معاد، ضرورت عقلی و نقلی معاد، مرگ، قبر و عالم برزخ

قیامت و مواقف آن، دنیا و آخرت، سنجش اعمال(شفاعت، حبط و تکفیر و ...)

تجسم اعمال، بهشت و دوزخ، سعادت و شقاوت اخروی و عوامل آنها

منابع اصلی:

۱. کشف‌المراد، علامه حلی

۲. تلخیص‌الالهیات، جعفر سبحانی

۳. گوهر مراد، عبدالرزاق لاهیجی

منابع جهت مطالعه:

۱. شوارق الالهام، عبدالرزاق لاهیجی
۲. دلائل الصدق، علامه حلی
۳. عباقات الانوار، میر حامد حسین
۴. الغدير، علامه امینی
۵. المراجعات، عبدالحسین شرف‌الدین
۶. عقائد الامامية، محمدرضا مظفر
۷. احقاق الحق، قاضی نورالله تستری
۸. تمهید الاصول (در علم کلام اسلامی)، شیخ طوسی
۹. معادشناسی، محمدحسن قدردان قراملکی
۱۰. امامت‌پژوهی، آستان قدس رضوی
۱۱. منشور جاوید (جلدهای مرتبط)، جعفر سبحانی
۱۲. تفسیر موضوعی قرآن (جلدهای مرتبط) مبدأ و معاد، عبدالله جوادی آملی
۱۳. معارف قرآن در میزان، سیدمهدی امین
۱۴. پیام قرآن (جلدهای مرتبط)، ناصر مکارم شیرازی و دیگران
- ۱۵ و ۱۶. امام‌شناسی و معادشناسی، سیدمحمدحسین تهرانی
۱۷. مجموعه آثار (جلد یک تا چهار)، شهید مرتضی مطهری
۱۸. امامت و ولایت در قرآن، عبدالحسین امینی
۱۹. نظام امامت و رهبری، لطف‌الله صافی گلپایگانی
۲۰. معالم المدرستین، علامه سیدمرتضی عسکری
۲۱. پژوهشی در عصمت معصومان، حسن یوسفیان و دیگران
۲۲. امامت، علی ربانی گلپایگانی
۲۳. اصول التشیع، هاشم معروف الحسینی
۲۴. انسان از آغاز تا انجام، علامه طباطبائی
۲۵. المبدأ و المعاد، بوعلی سینا
۲۶. مبدأ و معاد، ملاصدرا
۲۷. معاد از دیدگاه حکیم مدرس زنوزی، غلام‌حسین ابراهیمی‌دینانی
۲۸. نقدی بر اندیشه وهابیان، سیدحسین موسوی قزوینی
۲۹. حیات جاودانه، امیر دیوانی
۳۰. رهبری در تشیع، روح‌الله حسینیان

فلسفه دین و مسائل جدید کلامی ۱ و ۲

تعداد واحد: ۴ واحد

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: کلام اسلامی

هدف: بررسی مسائل اصلی فلسفه دین و مسائل جدید کلامی

سرفصل‌ها:

۱. کلیات (تعریف دین، فلسفه دین، کلام، کلام جدید، الهیات و تفاوت آنها)
۲. منشأ دین
۳. نیاز بشر به دین
۴. عقل‌گرایی و ایمان‌گرایی
۵. زبان دین
۶. علم و دین
۷. دین و سکولاریزم
۸. تجربه دینی
۹. کثرت‌گرایی دینی
۱۰. ادله اثبات وجود خدا (وجودشناختی، اخلاقی، تجربه دینی و احتمالات)

منابع:

۱. عقل و اعتقاد دینی، ترجمه: احمد نراقی و ابراهیم سلطانی
۲. جستارهایی در کلام جدید، جمعی از نویسندگان
۳. فلسفه دین، محمد حسین زاده
۴. انتظار بشر از دین، عبدالله نصری
۵. دین‌شناسی، عبدالله جوادی‌آملی
۶. براهین اثبات وجود خدا، عبدالله جوادی‌آملی
۷. براهین اثبات وجود خدا، حمیدرضا شاکرین

۸. خدا و مسئله شر، محمدحسن قدردان قراملکی

۹. کاوشهای عقل نظری، مهدی حائری یزدی

۱۰. کلام جدید، حسن یوسفیان

۱۱. هرمنوتیک، احمد واعظی

۱۲. زبان دین، ابوالفضل ساجدی

۱۳. هندسه معرفتی کلام جدید، احد فرامرز قراملکی

۱۴. مدخل مسائل جدید در علم کلام، جعفر سبحانی

۱۵. درآمدی بر کلام جدید، هادی صادقی

۱۶. کلام جدید در گذر اندیشه‌ها، علی اوجیبی

۱۷. باورهای دینی، مؤسسه امام خمینی

۱۸. کلام جدید، عبدالحسین خسروپناه

۱۹. انتظار بشر از دین، عبدالله جوادی آملی

۲۰. فلسفه دین، ترجمه: محمد محمدرضایی

۲۱. گستره شریعت، عبدالحسین خسروپناه

۲۲. نظریه ایمان در کتاب و سنت، محسن جوادی

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: ندارد.

هدف: شناخت نفس انسانی، ویژگی‌ها و قوای آن

سرفصل‌ها:

در این درس، مباحث فلسفی ذیل، با توجه به آیات و روایات، تدریس می‌شود:

۱. تعریف و انواع نفس (نباتی، حیوانی و انسانی)

۲. قوای نفس

۳. تجرد نفس

۴. حدوث نفس

۵. رابطه نفس و بدن

۶. حرکت و تکامل نفس

۷. خلود نفس

۸. تناسخ

۹. سعادت و شقاوت نفس و عوامل آن

منابع جهت مراجعه:

۱. اسفار، جلد‌های ۸ و ۹، با شروح آیات عظام: جوادی آملی و مصباح‌یزدی

۲. علم النفس، غلام‌رضا فیاضی (مؤسسه امام خمینی)

۳. بحث «النفس» از کتاب الشفاء بوعلی سینا، تحقیق: حسن حسن‌زاده‌آملی

۴. نفس و روح در فلسفه و آیات و روایات، حسن معلمی

۵. نقش روح، سیدمحمد خامنه‌ای

۶. شرح منظومه (فریده ثلثه)، ملاحادی سبزواری

۷ و ۸. معرفت نفس و شرح عیون النفس، حسن حسن‌زاده‌آملی

۹. نفس از دیدگاه حکمای مسلمان، عباس نیک‌زاد

۱۰. انسان از آغاز تا انجام، علامه طباطبائی

۱۱. انسان از دیدگاه اسلام، عبدالله نصری

۱۲. انسان‌شناسی، محمود رجبی

۱۳. انسان‌شناسی، محمدتقی مصباح‌یزدی

۱۴. بقاء روح پس از مرگ، خواجه نصیرالدین طوسی

۱۵. فی تحصیل السعادة، ابونصر فارابی

۱۶. النفس و الروح و شرح قواهما، امام فخر رازی

معرفت‌شناسی تطبیقی

تعداد واحد: ۲

نوع درس: نظری

پیش‌نیاز: معرفت‌شناسی (۲ واحد)

هدف: تبیین و بررسی تطبیقی اهمّ مسائل معرفت‌شناسی میان اسلام و غرب

سرفصل:

تحلیل مؤلفه‌های معرفت (باور، صدق، توجیه)، مقایسه نظریه‌ها، بررسی ادله آنها، تبیین نظریه درست به همراه بیان ادله و پاسخ به اشکالات. درباره صدق به نظریاتی همچون مطابقت، عمل‌گرایی، انسجام‌گرایی و ... در باب توجیه نیز به نظریاتی مانند مبنای‌گرایی، انسجام‌گرایی، پوزیتیویسم و ... اشاره گردد. همچنین قرائت‌های مختلف از مبنای‌گرایی در اندیشه اسلامی و غرب مطرح و اشکالات وارده نیز مورد بررسی قرار گیرد.

متن درسی: پژوهشی تطبیقی در معرفت‌شناسی معاصر، تألیف محمد حسین زاده

راهکار اجرایی:

الف) متن درسی با محوریت کتاب مذکور است هر چند استاد محترم در صورت لزوم می‌تواند کتاب یا بخش‌هایی از کتب دیگر را هم مدنظر قرار دهد. لکن باید توجه داشت که اهمّ مسائل معرفت‌شناسی آن هم به صورت تطبیقی در قالب دو واحد ارائه گردد.

ب) دانش‌پژوهان پیش از این واحد درسی، دو واحد معرفت‌شناسی را با محوریت ده درس معرفت‌شناسی از کتاب آموزش فلسفه اثر آیت‌الله مصباح گذرانده‌اند. لذا سعی شود از طرح مطالب مقدماتی معرفت‌شناسی خودداری گردد.

منابع:

آثار مهم فلاسفه اسلامی مانند فارابی، ابن‌سینا، شیخ اشراق، ملاصدرا و ... و فلاسفه غرب مانند ارسطو، افلاطون، دکارت، کانت و ...

معرفت‌شناسی در قرآن/ عبدالله جوادی آملی

نگاهی به معرفت‌شناسی در فلسفه غرب/ حسن معلمی

جستارهایی در معرفت‌شناسی معاصر/ مرتضی فتحی‌زاده

نظریه‌های امروزی شناخت/ جان پولاک و جوزف کراز، ترجمه علی حقی

معرفت‌شناسی از دیدگاه فلاسفه اسلامی و غربی/ تألیف حسین ابراهیمیان

درآمدی بر معرفت‌شناسی معاصر و دینی/ محمدتقی فعالی

تاریخ معرفت‌شناسی/ دیوید. و. هاملین؛ ترجمه شاپور اعتماد

درآمدی موضوعی بر معرفت‌شناسی معاصر/ موزر، مولدر و تروت؛ مترجم رحمت‌الله رضایی

نگاهی به معرفت‌شناسی در فلسفه اسلامی/ حسن معلمی

نگاهی انتقادی به معرفت‌شناسی جدید/ نویسندگان نیکلاس اوریت، الک فیشر؛ ترجمه و نقد حسن عبدی

معرفت‌شناسی/ ای. س. گرپلینگ، اسکات استرجن، ام. جی. مارتین؛ [مترجم] امیر مازیار

آشنایی با معرفت‌شناسی/ منصور شمس؛ تهیه‌شده در انجمن معارف اسلامی ایران. - قم: آیت عشق، ۱۳۸۲.

مفاهیم بنیادین در معرفت‌شناسی / آثاری از پلنتینگا، پالک، کاسلو؛ برگردان محمد حسین‌زاده
دوره‌ای فشرده از معرفت‌شناسی تطبیقی: معرفت‌شناسی از دیدگاه فلاسفه اسلام و غرب / حمید بخشنده
درآمدی بر معرفت‌شناسی / غلامرضا فیاضی؛ تدوین و نگارش مرتضی رضایی، احمدحسین شریفی
پیشینه و پیرنگ معرفت‌شناسی اسلامی / حسن معلمی
کاوشی در ژرفای معرفت‌شناسی / محمد حسین‌زاده
بدیهی و نقش آن در معرفت‌شناسی / عباس عارفی
معرفت‌شناسی: مقدمه‌ای بر نظریه شناخت / لوئیس پی. پویمن؛ ترجمه و تحقیق رضا محمدزاده
توجیه باور: آری یا نه؟ بررسی آرای ویلیام آلستن / محمدعلی مبینی
معرفت‌شناسی / کریستوفر همیلتون؛ مترجم رضا صادقی
نظریه معرفت در فلسفه کانت / یوستوس هارتناک؛ ترجمه غلامعلی حداد عادل
نظریه شناخت / نوشته م. ک. فورت؛ ترجمه فرهاد نعمانی [و] منوچهر سناجیان
وجود و نظریه شناخت / والتر ترنس استیس؛ ترجمه عزیزالله افشار
نظریه شناخت / رودریک چیسلم؛ ترجمه مهدی دهباشی
نظریه شناخت در فلسفه اسلامی (تقریرات استاد دکتر مهدی حائری یزدی) / عبدالله نصری
نظریه شناخت اسپینوزا / جورج هنری ردکلیف پارکینسون؛ مترجم مسعود سیف
معرفت‌شناسی: مقدمه‌ای بر نظریه شناخت / لوئیس پی. پویمن؛ ترجمه و تحقیق رضا محمدزاده
پژوهشی تطبیقی در هستی‌شناسی و شناخت‌شناسی ملاصدرا و وایتهد: فیلسوفان مشهور فلسفه پویشی شرق و غرب / تحقیق، نقد،
بررسی و مقایسه از مهدی دهباشی
شناخت‌شناسی: مفاهیم کلیدی در فلسفه / کریستوفر نوریس؛ برگردان ناصرالدین علی تقویان
دفاع از خرد ناب: تبیینی عقل‌گرایانه از توجیه پیشین / لورنس بونجور؛ مترجم رضا صادقی
تحلیلی بر نظریه صدق تارسکی / علی‌اکبر احمدی
معیار ثبوتی صدق قضایا / احمدحسین شریفی
شک می‌کنم پس هستم: بررسی اندیشه‌های رنه دکارت / محمد ابراهیم بخشنده
شکاکیت: نقدی بر ادله / علی عسگری یزدی
در باب یقین / لودویک ویتگنشتاین؛ ترجمه مالک حسینی
بی‌دلیلی باور: تاملی در در باب یقین ویتگنشتاین / مینو حجت
مطابقت صور ذهنی با خارج: پژوهشی درباره رئالیسم معرفت‌شناختی و ارزش شناخت / عباس عارفی

A.D.Woozley, Theory of Knowledge, 1949
D.W. Hamlyn, Theory of Knowledge, 1970
A.J. Ayer, Problem of Knowledge, 1956
D. Wilson, Presuppositions and Non - Truth -
Conditional Semantics, 1975
A.P. Griffiths (ed), Knowledge and Belief, 1967
G.S.Pappas and M. Swain (eds), Essays on Knowledge
and Justification, 1978
R.M. Ghisalm, Theorg of Knowledge
W.T. Stace, The Theong of Knowledge and Existence,
1932
Janathan Dancg. Gontemporarg Epistemology

تفکر عقلی در کتاب و سنت

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: ندارد.

هدف: آشنایی بیشتر با نگاه کتاب و سنت، به عقل و تفکر عقلی

سرفصل‌ها:

۱. مفهوم تفکر عقلی
۲. حقیقت عقل و تعقل، در کتاب و سنت
۳. حجیت و اعتبار عقل، در کتاب و سنت (با توجه به شبهات غزالی، شیخیه، مکتب تفکیک و ...)
۴. قلمرو عقل
۵. نسبت عقل و شرع
۶. آفات تفکر عقلی
۷. نمونه‌های استدلال عقلی، در کتاب و سنت (اثبات خدا، صفات خدا، نبوت و معاد)

منابع:

۱. عقل در گستره دین، عبدالله جوادی‌آملی
۲. علی و فلسفه الهی، علامه طباطبائی
۳. حکمت جاودانه، حسن معلمی
۴. مقدمه آقای مطهری بر اصول فلسفه و روش رئالیسم
۵. شریعت در آئینه معرفت، عبدالله جوادی‌آملی
۶. اصول فقه (مستقلات عقلیه)، محمدرضا مظفر
۷. عقل و دین، عباس نیک‌زاد
۸. علی بن موسی الرضا و الفلسفة الالهية، عبدالله جوادی‌آملی
۹. کاوشهای عقل نظری، دکتر مهدی حائری

١٠. تهافت الفلاسفه، امام محمد غزالی
١١. مكتب تفكيك، محمدرضا حكيمي
١٢. الاسلام و العقل، محمد جواد مغنيه
١٣. عقل در حكمت مشاء، على مراد داوودي
١٤. منطق و معرفت در نظر غزالي، غلام حسين ديناني
١٥. عقل و وحى از نظر متفكران اسلامي، ترجمه: حسن جوادى
١٦. عقل و وحى، احمد حسين شريفى و ديگران
١٨. درء تعارض العقل و النقل، امام محمد غزالي

منطق جدید

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: ندارد.

هدف: آشنایی بیشتر با مسائل مهم منطق ریاضی و روشهای استدلال آن

سرفصل‌ها:

کلیات: تعریف، تاریخچه، حوزه‌ها، روشها و اصطلاحات محوری منطق جدید و فرقه‌های آن با منطق کلاسیک

بخش اول: ساختار نحوی منطق گزاره‌ها

فصل اول: سیستم استنتاج منطق گزاره‌ها

فصل دوم: سیستم اصل موضوعی و نموداری در منطق گزاره‌ها

بخش دوم: ساختار معنایی و فرانظریه منطق گزاره‌ها

فصل سوم: ساختار معنایی منطق گزاره‌ها

فصل چهارم: فرانظریه منطق گزاره‌ها

بخش سوم: ساختار نحوی منطق محمولات

فصل پنجم: سیستم استنتاج منطق محمولات

فصل ششم: سیستم اصل موضوعی و نموداری منطق محمولات

بخش چهارم: ساختار معنایی و فرانظریه منطق محمولات

فصل هفتم: ساختار معنایی منطق محمولات

فصل هشتم: فرانظریه منطق محمولات

متن درسی: مبانی منطق جدید، لطف‌الله نبوی

منابع جهت مطالعه:

۱. آشنایی با منطق ریاضی، ترجمه: غلام‌رضا خسروشاهی

۲. نظریه مجموعه‌ها و کاربردهای آن، ترجمه: عمید رسولیان

۳. درآمدی بر منطق جدید، ضیاء موحد

۴. راهی نو در منطق، ترجمه: عبدالحسین آذرنگ

۵. منطق برای ریاضی دانان، ترجمه: محمدعلی پورعبدالله

تاریخ فلسفه غرب ۱، ۲، ۳ و ۴

تعداد واحد: ۸ واحد

نوع واحد: نظری و عملی

پیش‌نیاز: ندارد.

هدف: شناخت و نقد جریانهای مهم فلسفی غرب و شخصیت‌های تأثیرگذار در آن

سرفصل‌ها:

استاد، موظف است ضمن تدریس نظرات مطرح در فلسفه غرب، به نقد مطالب مهم و اساسی آنها اشاره نماید و طلاب را به منابع نقد این تفکرات، ارجاع دهد.

الف. تاریخ فلسفه ۱ (۲ واحد):

یونان و روم

یونان (حکمای سبعة، سوفسطاییان، سقراط، افلاطون، ارسطو، اپیکوریان، کلیون، رواقیون، شکاکان، اسکندرانیان، نوافلاطونیان و فلوطین)

قرون وسطی: آباء کلیسا، آگوستین، بویتوس، آنسلم، راجرز بیکن، آکونیاس، اکام

ب. تاریخ فلسفه ۲ (۲ واحد):

زمینه‌های فکری رنسانس

عقل‌گرایان (دکارت، مالبرانش، اسپینوزا، لاینیتس)

تجربه‌گرایان (لاک، بارکلی، هابز، هیوم)

ج. تاریخ فلسفه ۳ (۲ واحد):

گانت و هگل (درحد آشنایی اجمالی و طرح کلیات فلسفه هگل)

پوزیتیویسم

پراگماتیسم (ویلیام جیمز)

تاریخ فلسفه ۴ (۲ واحد):

اگزیستانسیالیسم (کی‌یر که‌گور، هایدگر، یاسپرس، سارتر)

فلسفه تحلیل زبانی (راسل، مور، ویتگنشتاین)

پدیدارشناسی

سنت‌گرایی معاصر (درحد آشنایی اجمالی بانمایندگان این مکتب و آرا آنها)

منابع:

۱. تاریخ فلسفه، کاپلستون
۲. نقد تفکر فلسفی غرب، اتین ژیلسون، ترجمه: دکتر احمد احمدی
۳. تمهیدات، کانت، ترجمه: غلام‌علی حداد عادل
۴. فلسفه هگل، ترجمه: حمدی عنایت
۵. فلسفه کانت، ترجمه: عزت‌الله فولادوند
۶. تاریخ فلسفه غرب، برتراند راسل
۷. پوزیتیویسم منطقی، بهاء‌الدین خرمشاهی
۸. سیر حکمت در اروپا، محمدعلی فروغی
۹. تأملات دکارت، ترجمه: دکتر احمد احمدی
۱۰. تاریخ الفلسفة الحدیثة، یوسف کرم
۱۱. فلسفه تحلیلی، جزوه استاد صادق لاریجانی
۱۲. کلیات فلسفه، محمدحسین گنجی
۱۳. فلسفه در قرن بیستم، ترجمه: دکتر رضا داوری
۱۴. پدیدارشناسی چیست؟، ترجمه: محمود نوالی
۱۵. از آگوستین تا گالیله، جلد ۲، ترجمه: احمد آرام
۱۶. شرح اصول فلسفه دکارت، اسپینوزا، ترجمه: دکتر محسن جهانگیری
۱۷. تاریخ فلسفه در قرون وسطی، محمد ایلخانی
۱۸. تفکر فلسفی غرب از منظر استاد شهید مطهری، علی دژاکام
۱۹. تاریخ فلسفه جدید و معاصر، یارعلی کرد فیروزجایی، (زیر چاپ است).
۲۰. تاریخ فلسفه غرب، محمد فنایی، (جلد اول، زیر چاپ است).
۲۱. نقد تاریخ فلسفه غرب (جزوه موجود در مؤسسه امام خمینی)، غلام‌رضا فیاضی

فلسفه اخلاق

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: ندارد.

هدف: آشنایی با مبادی و ملاکهای گزاره‌های اخلاقی و نظریات و مکاتب مهم در فلسفه اخلاق

سرفصل‌ها:

۱. کلیات (تعریف، تاریخچه و اهمیت فلسفه اخلاق، انواع پژوهش‌های اخلاقی)

۲. مفاد حسن و قبح (انشائی یا اخباری)

۳. رابطه باید و هست

۴. تحلیل گزاره‌های اخلاقی

توصیفی (واقع‌گرا): شهودگرایی، عقل‌گرایی، طبیعت‌گرایی

غیر توصیفی: اراده‌گرایی، احساس‌گرایی، توصیه‌گرایی

۵. ارزش و مسئولیت اخلاقی

۶. مطلق یا نسبی بودن احکام اخلاقی

۷. اخلاق هنجاری

غایت‌گرایی (خودگروی، سودگروی، دیگرگروی)

وظیفه‌گرایی (عقلی، امر الهی)

۸. رابطه اخلاق و دین

۹. مبانی نظریه اخلاقی اسلام

منابع:

۱. فلسفه اخلاق، محمدتقی مصباح‌یزدی

۲. فلسفه اخلاق، محمدرضا مدرسی‌یزدی

۳. فلسفه اخلاق فرانکنا، ترجمه: هادی صادقی

۴. فلسفه اخلاق، شهید مرتضی مطهری

۵. فلسفه اخلاق وارنوک، ترجمه: صادق لاریجانی
۶. فلسفه اخلاق در تفکر غرب از دیدگاه مک اینتایپر، حمید شهریاری
۷. نگاه اخلاقی درآمدی به فلسفه اخلاق، مک ناتن، ترجمه: حسن میاننداری
۸. درس‌نامه فلسفه اخلاق، حسن معلمی
۹. مبانی اخلاق، حسن معلمی
۱۰. مسائل اخلاقی، مایکل پالمر، ترجمه: علی‌رضا آل‌بویه
۱۱. مبانی اخلاق، جرج ادوارد مور، ترجمه: غلام‌حسین توکلی
۱۲. بنیاد مابعدالطبیعه اخلاق، کانت
۱۳. کاوشهای عقل عملی، مهدی حائری‌یزدی

عرفان نظری

تعداد واحد: ۲

نوع درس: نظری

پیش‌نیاز: عرفان اسلامی (۲ واحد)

هدف: شناخت کلیات و مسائل عرفان نظری

سرفصل:

کلیات: (تعریف، تطور تاریخی، موضوع، مبادی، مسائل، رابطه با: عرفان عملی، عقل و دین، ...)

مسائل: (خداشناسی عرفانی، هستی‌شناسی عرفانی، انسان‌شناسی عرفانی)

متن درسی: «حکمت عرفانی» اثر علی امینی‌نژاد

راهکار اجرایی:

دانش پژوهان محترم قبل از این واحد درسی، دو واحد «عرفان اسلامی» - با محوریت کتاب «آشنایی با مجموعه عرفان اسلامی» نوشته علی امینی‌نژاد - خوانده و آشنایی اجمالی با عرفان اسلامی و عرفان نظری پیدا کرده‌اند. از این رو سعی گردد که اهمّ مسائل عرفان نظری از تمام کتاب مطرح گردد. برای این منظور می‌توان مباحث مربوط به کلیات عرفان نظری را اشاره‌وار مطرح نموده و مطالعه کامل را به دانش پژوه و اگذار کرد. (بویژه درس اول که اشاره به ویژگی‌های کلی چهار مرحله عرفان نظری دارد).

منابع:

فصوص‌الحکم ابن عربی و شروح آن

رسائل قیصری، شرف‌الدین قیصری

انسان کامل، عزیزالدین نسفی

شرح مقدمه قیصری، جلال‌الدین آشتیانی

عین نضاح، آیت الله جوادی آملی

مصباح الهدایه، امام‌خمينی (قدس سره)

وحدت از دیدگاه عارف و حکیم، حسن حسن‌زاده‌آملی

هستی از نظر فلسفه و عرفان، جلال‌الدین آشتیانی

مبانی و اصول عرفان نظری، سید یدالله یزدان پناه

مبانی و فلسفه عرفان نظری، علی امینی نژاد

عرفان اسلامی، محمدتقی مصباح یزدی

مبانی عرفان نظری، سعید رحیمیان

عرفان نظری، یحیی یثربی

عرفان اسلامی، حسن معلمی

هرم هستی، مهدی حائری یزدی

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: ندارد.

هدف: شناخت ماهیت و روش علوم تجربی و دیدگاه‌های موجود در آن

سرفصل‌ها:

۱. تعریف علم و فلسفه علم، اهمیت فلسفه علم، فرق علم و فلسفه

۲. روش علم

استقراء و مشکلات آن (مشاهده و نظریه‌بار بودن آن)

اثبات‌پذیری (معناداری و بی‌معنایی)، تأییدپذیری

ابطال‌پذیری، احتمال‌گرایی

نظریه به مثابه ساختار، ساختارشنکی تئوری‌ها و قانونها

۳. مبادی متافیزیک علم

۴. سادگی در تئوری‌ها

۵. مقایسه فلسفه علوم انسانی با فلسفه علوم طبیعی

منابع:

۱. چیستی علم، چالمرز، ترجمه: سعید زیباکلام

۲. فلسفه علم، رضا حبیبی

۳. فلسفه علوم طبیعی، همپل، ترجمه: حسین معصومی

۴. حدسها و ابطالها، پوپر، ترجمه: احمد آرام

۵. منطق اکتشافات علمی، پوپر، ترجمه: سیدحسین کمالی

۶. فلسفه علم، کاپالدی، ترجمه: علی حقی

۷. علم و دین، ایان باربور، ترجمه: خرمشاهی

۸. فلسفه علم در قرن بیستم، گیلیس، ترجمه: حسن میاننداری

۹. از علم سکولار تا علم دینی، مهدی گلشنی
۱۰. مبادی مابعدالطبیعی علوم نوین، آرتور پرت، ترجمه: عبدالکریم سروش
۱۱. درآمدی تاریخی به فلسفه علم، لازمی، ترجمه: علی پایا
۱۲. مقدمه‌ای بر فلسفه علم، کارناپ، ترجمه: یوسف عقیفی
۱۳. علم‌شناسی فلسفی، ترجمه: عبدالکریم سروش
۱۴. فلسفه علم، شاله، ترجمه: یحیی مهدوی
۱۵. نظر متفکران اسلامی درباره طبیعت، سیدحسین نصر
۱۶. تاریخ علم، دامپی‌یر، ترجمه: عبدالحسین آذرنگ
۱۷. از آگوستین تا گالیله، جلد ۱، کرومبی، ترجمه: احمد آرام
۱۸. نظریه‌های مربوط به علوم انسانی، ژولین، ترجمه: علی‌محمد کاردان
۱۹. درآمدی بر فلسفه علم، رضا حبیبی

فلسفه تطبیقی

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: تاریخ فلسفه و فلسفه اسلامی

هدف: شناخت جهات اختلاف بین فلسفه اسلامی و فلسفه غرب، و بیان ابتکارات فلسفه اسلامی در گشودن معضلات فکری فلسفه غرب

سرفصل‌ها:

استاد، موضوعات زیر را از دیدگاه فلسفه اسلامی و مکاتب مهم فلسفی غرب، به صورت مقایسه‌ای مطرح می‌کند و ابتکارات فلسفه اسلامی را توضیح می‌دهد.

۱. هستی‌شناسی

۲. علیت

۳. حرکت

۴. جبر و اختیار

۵. خداشناسی

۶. خلود نفس

منابع:

۱. پاورقی‌های اصول فلسفه و روش رئالیسم، شهید مرتضی مطهری

۲. شرح مبسوط منظومه، شهید مرتضی مطهری

۳. فلسفتنا، شهید محمدباقر صدر

۴. هرم هستی، مهدی حائری‌یزدی

۵. منابع اصلی فلسفه اسلامی و فلسفه غرب

۶. پایان‌نامه‌هایی که به صورت مقایسه‌ای، در موضوعات فوق نوشته شده است.

زبان تخصصی ۱ و ۲

تعداد واحد: ۴ واحد

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: ندارد.

هدف: ایجاد توان بهره‌گیری از متون انگلیسی در زمینه فلسفه اسلامی

سرفصل‌ها:

حدود ۳۵ صفحه از متون ساده انگلیسی در زمینه فلسفه اسلامی، با انتخاب مؤسسه، توسط استاد تدریس می‌شود.

۳ نمره به فعالیت کلاسی افراد، یعنی پیش‌مطالعه و یافتن لغات دشوار متن داده‌شده، اختصاص می‌یابد.

در اول نیم‌سال، به هر طلبه حدود ۴ صفحه متن انگلیسی داده می‌شود تا آن را ترجمه نماید، که ۵ نمره از نمره درس را به خود اختصاص می‌دهد.

۱۲ نمره دیگر، به امتحان آخر هر نیم‌سال اختصاص می‌یابد.

منابع پیشنهادی:

۱. انگلیسی برای دانشجویان رشته الهیات و معارف اسلامی (نیمه تخصصی)، رضا عطائی
۲. انگلیسی برای دانشجویان رشته الهیات و معارف اسلامی، محمدعلی الحسینی و دیگران
۳. انگلیسی برای دانشجویان علوم انسانی ۱ و ۲، مهدی نوروزی و علی خزائی‌فر
۴. مدخلهایی از دایرةالمعارف اسلام، پل ادواردز، راتلج و ایرانیکا که دارای متن ساده‌تری هستند.

روش تحقیق پیشرفته

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری و عملی

پیش‌نیاز: ندارد.

هدف: آشنایی با روشهای پژوهش در فلسفه و کیفیت بهره‌برداری از منابع فلسفه اسلامی

سرفصل‌ها:

۱. بیان اهمیت بحث روش تحقیق و تاریخچه آن (یادآوری)

۲. مفهوم‌شناسی تحقیق و اصطلاحات عام و خاص آن (یادآوری)

۳. بایسته‌های پژوهشهای فلسفی

۴. ویژگی‌های طرح تحقیق در مباحث فلسفی

۵. مراحل کلی تحقیق (مسئله تحقیق، جمع‌آوری اطلاعات، تجزیه و تحلیل، تنظیم)

۶. ویژگی‌های پژوهش در فلسفه

۷. بیان معیارهای ارزیابی پژوهش فلسفی

هر دانش‌پژوه، موظف است یک تحقیق در زمینه فلسفه اسلامی با ویژگی‌های فوق، ارائه دهد که ۱۰ نمره از ۲۰ نمره درس را به خود اختصاص می‌دهد.

منابع جهت مراجعه:

۱. اصول و فنون پژوهش در گستره دین‌پژوهی، احد فرامرز قراملکی

۲. روش‌شناسی مطالعات دینی، احد فرامرز قراملکی

۳. روش تحقیق کتابخانه‌ای، جعفر نکونام

۴. روش مطالعه و تحقیق با تأکید بر کتابخانه، رضاعلی کرمی

۵. درس‌نامه روش تحقیق، مجید طرقی

۶. جزوه درس مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام‌خمينی(ره)، حمید آریان

۷. مقدمه‌ای بر روش تحقیق در علوم انسانی، محمدرضا حافظانیا

کارورزی و ارائه تحقیق

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: عملی

پیش‌نیاز: روش تحقیق

هدف: به‌کارگیری قواعد پژوهشی در موضوعات فلسفی

سرفصل‌ها:

هر طلبه، موظف است در طول تحصیل، یک تحقیق ۳۵ تا ۵۰ صفحه‌ای در یکی از موضوعات فلسفی، با رعایت ضوابط و قواعد پژوهشی و نگارشی، تدوین کند و در یک کنفرانس، نتایج تحقیق خود را ارائه دهد.

موضوع و طرح اجمالی تحقیق، باید به تصویب مؤسسه مربوطه برسد و در نهایت، تحقیق ارائه‌شده توسط اساتید مربوطه، از نظر محتوا و ساختار مورد ارزیابی قرار گیرد.